

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zenden men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Comte N.V. — Goes

Postrekening No. 406040 — Telefoon 2424
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Ingevoerde papieren: B.P.P. no. 6585 verscheidene uitgave
wekelijks en in de omvang van dit nummer 2 pag. — form. 30 x 41 1/2 cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentie: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

BEZWAARDEN

over en onder de synodocratie 49

De houding van Ds Van Teylingen, VI.

Nadat de vervangingsformule kerkelijk was geijkt verscheen van Ds Van Teylingen een opstel in „Vox Theologica“, dat als titel voert: Sacramentum-Instrumentum. Een fijn gestileerde uiteenzetting van de Gereformeerde sacramentsopvatting.¹⁾

Zijn uitgangspunt kiezend in de klassieke, confessionele omschrijving van de sacramenten, zooals deze in Zondag 25 van den Heidelbergse Catechismus wordt gegeven, accentueert Van Teylingen met nadruk, dat deze, met het Evangelie, middelen der genade zijn. Deze naam zou kunnen samenhangen met een al te magische opvatting van Gods genade. Hij zou de vertolking kunnen zijn van een visie op Gods genade volgens welke deze als een „ding“, een „stof“, een „kracht“ wordt beschouwd. Maar van zoiets is in de gereformeerde confessie gansch geen sprake! Neen, deze zingen, als ze over de sacramenten als „genade-middelen“ spreken, over de goedheid van onzen God, die, acht hebbende op onze grovigheid en zwakheid, sacramenten verordende. Om met Calvijn te spreken: onze goede God „accommodeert“ zich in zijn oneindige genade aan onze zondige blindheid, ook en vooral in de wijze waarop Hij ons zijn genade bewijst. „Het Woord is vleesch geworden en het is schrift geworden, het wil Middelaar en middel zijn. Het daalt in onze menselijke werkelijkheid in, ook als verbum visibile (als „zichtbaar woord“) in de gestalte van het Sacrament, om bij ons te zijn, om tot ons dóór te dringen, om ons te grijpen, om het geloof te wekken en te sterken“. Het is de goede God, die door deze middelen werkt door de kracht van den Heiligen Geest, d.w.z.: „Ze ontleenen hun doeltreffendheid aan de voortdurende presentie bij en actie dóór hen van den Heiligen Geest, die in de gemeente is uitgestort en die 't uit Christus neemt om 't ook zóó ons te verkondigen (Joh. 16:14). Het geloof is van den Heiligen Geest, die het in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie en het sterkt door het gebruik van de Sacramenten (H.C. Zo. 25)“.

Zoo steekt Ds Van Teylingen van wal. En onmiddellijk stelt hij in het volle licht het hart van de gansche sacramentskwistie, ook in onze dagen. Het ging en gaat daarbij immers altijd en inderdaad over de vraag of de naar Gods ordening bediende sacramenten altijd „doeltreffend“ zijn door „de voortdurende presentie bij en actie dóór hen van den Heiligen Geest“.

Nadat zoo de cardinale waarheid omtrent het sacrament in enkele woorden werd geschetst, grenst Ds Van Teylingen deze gereformeerde visie naar links en rechts af.

Links van het gereformeerde belijden beweegt zich namelijk het spiritualisme. Dat veracht of kleineert „het indirecte van Gods genade-mede-deeling“. Het wil niet accepteren dat God zijn genade schenkt door een middel, het middel n.l. van woord en sacrament. Het verwacht alles alleen of in de eerste plaats van „een directe actie des Geestes“ in het hart. Het sacrament wordt in deze gedachtenwereld in plaats van een middel

waarin en waarmee God werkt, een daad van den door den Geest direct bewerkten mensch, een actie van de gemeente, die daarin haar geloof beltijt! Het sacrament vóóronderstelt dan het geloof en is daar getuigenis van.

Op deze wijze verliest het natuurlijk gansch en al zijn karakter als genade-middel. Het „schenkt“ niets meer! En het geheimenis van de goedheid Gods, die zich speciaal in het feit dat Hij „door middel van“ woord en sacrament in ons wil werken, demonstreert, wordt aldus van zijn luister beroofd.

De belijdenis, dat het sacrament een instrument van den Heiligen Geest is, biedt evenwel ook naar rechts, tegenover Rome en Luther, een noodzakelijke afgrenzing.

Bij Rome is Gods genade niet dit „dat Hij mij, zondaar, genadig is en daarvan verzekering doet in Woord en Sacrament“. Neen, zij is daar een „iets“, een „ding“ een „geschapen werkelijkheid“, een „kwaliteit“, welke door de sacramenten in den mensch wordt uitgestort, buiten het geloof om. En deze genade wordt door de vergoddelijkte kerk uitgedeeld. „Niet de Heilige Geest bedient zich van het sacrament als middel maar omgekeerd: het sacrament, en dat wil hier zeggen, de kerk, als plaatsvervangster van Christus, beschikt over den Heiligen Geest“!

Maar ook tegenover het Lutheranisme maakt de gereformeerde confessie front. „Hier wordt ten volle beleden dat de Sacramenten instrumenten zijn van den Heiligen Geest. Maar dan toch zoo, dat de Geest aan het instrument gebonden wordt. Hij werkt „per verbum“ (door het woord) in Woord en Sacrament beide. Vandaar dat het water van den Doop een „aqua vivificans“ (levendmakend water) genoemd kan worden: in en met den Doop schenkt de Geest het leven. Vandaar ook het volharden bij de gedachte, dat het lichaam van Christus tegelijk met de teekenen ontvangen wordt“.

Tegenover deze binding van den Geest aan het middel handhaven de Gereformeerden de vrijmacht des Geestes. De Heilige Geest is God en aan zijn vrijmacht mag niet getornd worden. Hij werkt niet „per verbum“ (door het woord) maar „cum verbo“ (met het woord). Maar terwijl de Gereformeerden de vrijmacht des Geestes ook ten aanzien van woord en sacramenten handhaven, en daarom vasthouden dat de Heilige Geest ook zonder het „instrument“ kan werken, accentueeren ze met even grooten nadruk, dat de menschen op de instrumenten zijn aangewezen, „zonder ophouden en zonder uitzondering“.

Toch moeten de Gereformeerden naar het oordeel van Ds Van Teylingen met groote aandacht naar de Lutherse luister! Want wat hun bij de ontwikkeling van hun sacramentsleer zoo na aan het hart ligt, moeten óók zij ten-volle in rekening brengen.

De Lutherse worden immers bij hun belijdenis omtrent de sacramenten beheerscht door „pastorale zorg“. Als zij over doop en avondmaal denken en spreken leeft in hen de vraag: „Hoe zal de schuldverlaging mensch zekerheid der vergeving vinden dan alleen zóó, dat hij buiten zichzelf in Woord en Sacrament onwifelbaar zeker Christus ontmoet? Hoe zal het verontruste geweten vrede vinden als het niet, ook buiten en vóór alle geloof, vaststaat, dat dáár, in en bij en onder de Sacramenten het heil geschonken wordt? Zeker, alleen het geloof ontvangt en geniet dat

heil; maar buiten zichzelf moet het waarachtig aanwezig zijn“.

De Sacramenten zijn immers ingesteld tot troost en sterking van het aangevochten geloof. Maar als dat zoo is, moeten deze die troost en sterking inderdaad kunnen bieden. Dan moeten zij inderdaad „grond en ankerplaats des geloofs“ kunnen zijn. Dan moeten zij een inhoud, kracht en waarachtigheid hebben, welke volstrekt aan het geloof voorafgaan en daarvan onafhankelijk zijn.

In dit verband wijst Van Teylingen op de samensprekingen welke Luther en Bucer in 1536 over het Avondmaal hielden. Daarin kwamen zij tot overeenstemming hierin, dat ook aan de onwaardigen het lichaam en bloed van Christus waarachtig gegeven (dargereicht) wordt en de onwaardigen het ook waarachtig ontvangen, indien men zich houdt aan de instelling en het bevel van Christus. Zulken ontvangen het evenwel, zooals Paulus zegt, tot hun oordeel. Want zij misbruiken het heilig sacrament omdat zij het zonder boete en geloof ontvangen.

„Waar het hier op aankomt — aldus Van Teylingen — is dit, dat hier het wezen van het Sacrament als instrument des Geestes en dus de waarachtige aanwezigheid van Christus' lichaam en bloed, niet afhankelijk wordt geacht van het geloof of ongeloof bij den ontvanger. Dat is een gewichtig moment!“

Dit waardevolle element werd evenwel bij de geschilden, welke de Gereformeerde kerken in de laatste jaren beroerden, helaas telkens vergeten. Met al de kwade gevolgen daarvan! „Het is natuurlijk duidelijk — aldus Van Teylingen — dat alleen het geloof Christus en Zijn weldaden ontvangt. Het wordt gesterkt door het gebruik der Sacramenten (H.C. Zo. 25). En „de goddelooze ontvangt wel het Sacrament tot zijn verdoemenis, maar hij ontvangt niet de waarheid van het Sacrament.....“ (N.G.B. art. 35). Doch hieruit mag niet geconcludeerd worden, dat bij onwaardig gebruik geen Sacrament of geen „vol“ Sacrament zou bediend worden. Daarmee zou de permanente presentie des Geestes bij Zijn instrument ontkend worden en aan den objectieven grond des ge-

INHOUD

Hoofdartikel Bezwaarden over en onder de synodocratie, 49.

Uit de Schrift De gesloten poort: Souvereine zelfbescherming (Ezech. 44:1, 2)

Gedicht Nabetrachting.

Kerkelijk leven Quantum of quale: overeenstemming of gemeenschap. Van „een ongehuwde dochter“. Rijden per auto op Zondag.

Politieke en Sociale leven De crisis van het gezag in het bedrijfsleven, 2. Tot „Entscheidung“ brengen, 2.

Stemmen uit onze Kerken Open brief aan deputaten voor correspondentie met de synodocratische kerken.

Groninger Brieven Boekbespreking Poëtische boeken van het O.T. in de nieuwe vertaling.

Perschoon De Paradijselijke Republiek. „Youth for Christ“ in Zaandam. Dr Verkuyl en „de“ synode.

Kerknieuws